

Arxius segurs. Com protegim els documents?

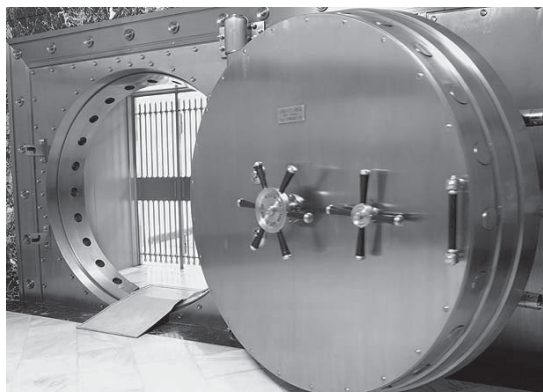
En els darrers anys, amb l'aparició de les noves tecnologies i la societat de la informació, els arxivers hem dedicat molt de temps a conèixer els temes relacionats amb l'Administració electrònica, la societat digital i els nous formats i estàndards que vinculen la nostra professió a aquests nous corrents i noves formes de treballar als arxius amb suports diferents dels tradicionals, i també hem dedicat molt de temps a formar-nos en aquests temes.

Però, fa uns mesos, va aparèixer en els mitjans de comunicació la notícia d'un robatori contra el patrimoni documental que va tenir un ressò mediàtic important. Aquest cas va provocar la reflexió al voltant d'un fet tan vell i desgraciadament tan comú com és el dels robatoris en els centres d'arxiu.

La seguretat dels documents en els centres d'arxiu, cal recordar-ho, és una de les principals responsabilitats de la nostra professió. Aquesta asseveració i la reflexió que se'n deriva ens han conduït a preguntar-nos si els nostres arxius són prou segurs. Quines prevencions tenim davant dels usuaris externs i interns que consulten els documents custodiats i hi treballen? Quins mitjans de seguretat s'estableixen en l'actualitat i o bé quins s'haurien d'establir en les sales de consulta? Tenim els edificis adequats? La normativa actual protegeix la responsabilitat de l'arxiver? Com es persegueixen els delictes? Es penalitzen els robatoris o el mal ús dels documents? Aquestes són algunes de les preguntes que sorgeixen i a les quals voldríem trobar resposta.

A ningú no se li escapa la dificultat d'instal·lar mesures de seguretat, especialment si són ostensibles, i alhora evitar la lectura negativa i recelosa de manca de transparència en l'accés a la documentació. Es necessita un bon reglament de consulta de sala que desenvolupi la normativa a partir de la qual es permet o es denega l'accés de l'usuari a la sala i a la documentació. Tanmateix, la institució ha d'establir sistemes i mitjans tècnics de prevenció de robatoris prou efectius i resolutius. Moltes vegades veure que hi ha instal·lades mesures de seguretat esdevé una mesura prou inhibidora per desmotivar l'acció delictiva.

Un altre aspecte que cal tenir en compte és la identificació dels motius pels quals es roben documents d'arxiu, si el document té un valor comercial per la seva antiguitat o bé si té una vàlua per a persones individuals per la informació que conté, sobre la pertinença a un grup polític, per exemple, o si el robatori es fa amb la finalitat d'eliminar el document o bé de fer-lo públic. El furt d'un document també es pot produir per la seva condició d'únic, cosa que pot comportar un atractiu per al robatori.

Tenir identificats els documents essencials de la major part del fons d'un arxiu pot ser una mesura de prevenció contra robatoris? Ens pot ajudar a tenir una cura especial i a aplicar-hi mesures o tractaments addicionals?

També, i en relació amb aquest tema, una altra situació habitual és la de trobar, en els mercats de vell i les fires de llibre, documents a la venda dels quals és fàcil identificar l'arxiu a què pertanyen. En aquests casos, no sabem com hem d'actuar: avisem la guàrdia civil?, els mossos d'esquadra? Avisem l'arxiver o institució responsable d'aquella documentació? Com el recuperem?, el comprem? Demanem al venedor d'on l'ha tret o qui li ha venut?

En aquesta nova edició de la Jornada d'Estudi i Debat, que se celebrarà el 28 de maig d'enguany, s'ha convidat a participar un grup de professionals que presentaran des de diferents òptiques i disciplines les seves experiències i coneixements al voltant de les mesures de seguretat que s'han d'establir en els centres d'arxiu davant els robatoris. Ens presentaran quin és el perfil dels actors d'aquests delictes, quina motivació els porta a actuar d'aquesta manera i quina relació tenen amb el comerç il·legal.

També veurem quin és el paper de les institucions competents en la persecució de l'autor del delictes contra el patrimoni documental i la cooperació entre elles i amb els mitjans de comunicació, i se'ns explicarà quins són els passos que cal seguir en cas de denúncia.

I, per reprendre el fil del món digital amb què hem iniciat aquesta editorial, també es proporcionaran nocions teòriques i pràctiques sobre el control d'accés a la informació i la documentació electrònica dins del marc de la protecció dels arxius i la seguretat de la informació.

En la presentació d'aquesta jornada es convida els professionals dels arxius a participar amb la seva ex-

El vocal informa

Reunió de la CAA amb el ministre de Cultura

Notícies

Necrològiques

De l'arxiu a l'arxiver

Montserrat Hosta Rebés

La ressenya

Eines per a treballs de memòria oral

Pautes de conservació / Fons i lepismes

La Carta Italiana de Restauració de 1987. Una fita en la conservació i restauració del llibre i dels béns d'arxiu

La Junta informa

Patrocina:

gama

Equipament Integral d'Arxius

Edita:
Associació d'Arxivers de Catalunya
Redacció:
Rocafort, 242 bis, 3r. 08029
Barcelona
Tel. i fax: 934 19 89 55
a/e: associacio@arxivers.com
Coordinació:
Albert Curto
Disseny i producció:
Disseny Visual, SL
Impressió:
Alpres, Mèxic 19

Dipòsit Legal: 292/89
ISSN: 0214-6924

periència i a debatre els temes citats anteriorment, amb la finalitat de conèixer les diferents situacions i el parer dels nostres professionals.

A partir de les conclusions d'aquesta jornada, l'Associació d'Arxivers de Catalunya vol encetar l'elaboració d'un protocol, l'avor del Llibre blanc

sobre mesures de seguretat òptimes que s'han d'establir als centres d'arxiu i les actuacions que s'han de dur a terme davant d'una incidència delictiva, per tal que serveixi d'eina i de referent als professionals dels arxius.

El vocal informa

Reunió de la CAA amb el ministre de Cultura

—
Patricia Lloveras i Pujol
Vicepresidenta

El dia 13 de febrer d'enguany, una representació de la Coordinadora d'Associacions d'Arxivers (CAA), de la qual formava part Patricia Lloveras com a vicepresidenta de l'AAC, es va reunir a Madrid amb el senyor César Antonio Molina, ministre de Cultura, i el senyor José Ramon Cruz Mundet, subdirector general dels Arxius Estats. El president de la CAA, Manuel Carnicero, va exposar la necessitat de crear un màster oficial per dotar els professionals dels arxius d'una formació reglada reconeguda. El ministre va considerar la proposta molt interessant i va demanar un informe al

respecte per lliurar-lo a la ministra d'Educació. També es va demanar quina era la situació del Projecte de Llei d'arxius estatal, que encara no està aprovat, i es va expressar el malestar davant de la Llei bàsica del Govern i l'Administració local, que no s'exigeix un servei d'arxiu per als municipis de més de 5.000 habitants. Respecte dels dos últims temes, el ministre es va interessar per la situació de Catalunya. Com a resposta a aquest requeriment, la vicepresidenta de l'AAC li va explicar el desplegament de la Llei catalana d'arxius i documents i la seva aplicació als municipis de menys de 10.000 habitants.

Notícies

Jornada d'Estudi i Debat

El proper 28 de maig d'enguany, organitzada per l'Associació d'Arxivers de Catalunya, tindrà lloc a la sala d'actes de les Reials Drassanes i Museu Marítim de Barcelona la VIII edició de la Jornada d'Estudi i Debat, amb el títol *Arxius segurs. Com protegim els documents?* Les ponències estaran impartides per professionals que ens presentaran, des de diferents vessants, les mesures de seguretat

que s'han d'establir en els centres d'arxiu per protegir-los de robatoris o per evitar que es malmeti la documentació que custodien, com s'ha d'actuar davant d'una incidència i quin seguiment en fan les institucions encarregades de la seguretat i la recuperació del patrimoni històric. Properament se'n facilitarà més informació, el programa detallat i la butlleta d'inscripció.

La ciutat de Tarragona serà la seu del XII Congrés d'Arxivística de Catalunya

El passat 19 de febrer, la tinent d'alcalde de Patrimoni de l'Ajuntament de Tarragona, Rosa Rossell, i el president de l'AAC, Joan Antoni Jiménez, van signar el conveni de col·laboració per tal que la ciutat de Tarragona aculli el XII Congrés d'Arxivística de Catalunya. L'esdeveniment tindrà lloc al Palau de Congressos els dies 21, 22 i 23 de maig de 2009. Com ja és habitual en aquests casos, per fer el seguiment dels aspectes organitzatius i econòmics, es constituirà un comitè organitzador, del qual formaran part la consellera de Patrimoni

de l'Ajuntament de Tarragona i un representant del Servei d'Arxiu i Documentació Municipal, a més d'alguns representants de la Junta Directiva de l'AAC.

També, i amb la finalitat de vetllar pels aspectes tècnics, l'Associació d'Arxivers de Catalunya nomenarà un comitè científic, que s'encarregarà de definir els continguts i el programa del Congrés.

L'objectiu del Congrés, que també comptarà amb el suport del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, serà aportar informació i elements per a la reflexió i el debat tècnic que promogui l'intercanvi d'experiències i continguts entre els professionals dels arxius que hi assisteixin, entre els quals esperem que hi hagi una bona representació nacional i internacional. El Congrés està adreçat fonamentalment als professionals de l'àmbit dels arxius i de la documentació, però també hi poden participar professionals d'altres àmbits i ciutadans interessats a conèixer amb més profunditat les qüestions més actuals de l'arxivística i la gestió documental.

Taula rodona a Òmnium Cultural

L'entitat Òmnium Cultural, dins la programació dels *Dijous de l'Òmnium*, va organitzar el passat 7 de febrer una taula rodona sobre la qüestió dels documents catalans confiscats a Salamanca. Aquesta taula rodona, a la qual va ser convidat a participar el president de l'AAC, Joan Antoni Jiménez, va tenir un gran èxit de públic, que va omplir la sala d'actes d'Òmnium, i de participació, atès el gran nombre de preguntes plantejades en el torn obert de paraules.

Els assistents van poder escoltar les explicacions d'en Josep Cruanyes, portaveu de la Comissió de la Dignitat, sobre l'estat de la qüestió pel que fa al retorn de la documentació de particulars i associacions, així com les vivències de la senyora Odina Capo, filla del doctor Nicolàs Capo, una de les persones que va patir l'espoliació.

El president de l'AAC va exposar les raons més tècniques del perquè del retorn de la documentació,

i va fer especial èmfasi en l'important paper que ha tingut el col·lectiu d'arxivistes, tant a la Comissió d'Experts com a l'hora de fer els inventaris de la documentació pendent de ser retornada.

Reunió de la Secció d'arxius d'Esports¹ del Consell Internacional d'Arxius als Arxius Nacionals del Món del Treball a Roubaix

Joan Boadas i Raset

Durant els dies 21 a 23 de febrer ens vàrem reunir els membres del Comitè Directiu de la Secció d'Arxius d'Esports a Roubaix, per tal de definir els aspectes i la programació per a l'any 2008 i en concret per al Congrés del Consell Internacional d'Arxius que se celebrarà el proper juliol a Kuala Lumpur.

En aquesta reunió es va ultimar l'edició d'un díptic sobre la secció en què es motiva la necessitat de salvaguardar els fons documentals generats com a fruit de les diverses actuacions en el món de l'esport en general. L'edició del díptic serà en anglès, francès i castellà, i probablement en àrab i és a càrrec de l'Arxiu Nacional dels Emirats Àrabs Units. També es va preparar la presentació de la Secció al Congrés Internacional d'Arxius 2008.

Es va parlar de l'organització d'una jornada sobre els arxius i fons documentals de l'esport a la Universitat de Dakar –un dels membres és director de l'Escola d'Arxivística i Documentació de la Universitat de Dakar– i de la necessitat de buscar subvencions per dur a terme aquest esdeveniment.

Aquest darrer any s'ha parlat amb la Federació Internacional d'Atletisme i tenen interès en aquesta secció. També s'ha parlat dels contactes que s'han mantingut amb la Federació de Futbol i la relació que s'ha establert des de Barcelona amb la Direcció

1. Aquesta secció està representada per a diferents països a més de nosaltres hi ha França, Itàlia, Grècia, Finlàndia, Senegal, Suïssa, Suècia, etc.

L'Arxiu del Port de Tarragona participa en el VIII Congrés d'ANABAD

Coia Escoda Múrria

L'Arxiu del Port de Tarragona va participar els passats dies 13, 14 i 15 de febrer en el VIII Congrés d'ANABAD, la Federació Espanyola d'Associacions d'Arxivistes, Bibliotecaris, Arqueòlegs, Museòlegs i Documentalistes, que tingué lloc a Madrid.

En el Congrés, el tema del qual era "Memòria i tecnologia", la coordinadora de l'Arxiu del Port va intervenir en una taula rodona sobre "Arxius d'empresa", moderada per Manuel Carnicero Arribas, president de l'Associació d'Arxivistes de Madrid i de la Coordinadora d'Associacions d'Arxivistes. Amb el títol "Els arxius portuaris, la memòria escrita dels ports", Coia Escoda Múrria exposà la importància dels arxius de ports com a centres encarregats de la custòdia, l'organització i la difusió dels fons documentals portuaris, vitals per a conèixer i

General de Museus, Arxius i Biblioteques del Govern anglès en relació amb els jocs olímpics que es duran a terme.

El president va fer cinc cèntims de la Jornada sobre els Arxius d'Esports d'Hivern que es va fer l'any passat a Torí (amb motiu dels passats jocs olímpics d'hivern), coorganitzada per la secció ICA/SPO i l'associació d'arxivistes italians. Va ser un èxit, van haver-hi més de 200 assistents a l'acte.

Estem pendents d'acabar de parlar amb la persona responsable de la revista *Comma* per tal de poder fer una edició especial sobre els fons documentals i els arxius d'esports al món. Ja es va parlar a Abu Dhabi d'aquesta edició però caldria concretar dates. En aquesta reunió a Roubaix es va presentar un esborrany dels articles que podria incloure. Un dels articles és sobre l'experiència de Barcelona 92 i el seu exemple a seguir en la conservació dels fons documentals als arxius municipals.

També es va fer una darrera ullada als estatuts que volem presentar a Kuala Lumpur perquè siguin aprovats.

Es recorda la reunió de Barcelona, amb motiu de la visita als fons documentals generats pels Jocs Olímpics de 1992, com un exemple per seguir.

estudiar la història econòmica, social i laboral del nostre país. Féu també un breu recorregut pels diferents arxius de ports, i incidí especialment en el treball dut a terme pels pioners: Tarragona, Huelva i Santander. A la taula rodona participaren també, entre d'altres, els responsables dels arxius del Port de Huelva, de Correus, de la Fundació dels Ferrocarrils Espanyols, de Repsol YPF, d'Iberdrola, del BBVA i de l'Arxiu Municipal de Sabadell.

Amb aquesta actuació no es pretén altra cosa que donar a conèixer entre un col·lectiu molt important de professionals dels arxius de tot l'Estat, els nostres fons i la seva riquesa, de cara a engrescar possibles investigadors i estudiosos que els vulguin consultar.

“XXV Mesa de Trabajo de Archivos de la Administración Local”

Roser Latorre Tafanell
Cap d'Arxiu i Documentació
Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Els dies 3, 4 i 5 d'abril s'ha celebrat a Sant Boi de Llobregat la “XXV Mesa de Trabajo de Archivos de la Administración Local” (l'any 1990 es va fer a Barcelona i el 1993 a Girona). Es tracta d'un grup de treball format per arxivers professionals relacionats amb el món de l'administració local que es troben per parlar i debatre sobre temes i aspectes que incideixen directament amb la professió.

El grup es va reunir per primer cop a San Sebastián de los Reyes l'any 1988 per intercanviar idees, projectes i experiències sobre la classificació dels documents municipals conservats als arxius. Des d'aquesta primera experiència, la Mesa es va consolidar com a model de treball amb tres elements essencials: 1) una convocatòria anual realitzada per un dels seus membres, el qual assumeix la secretaria i l'organització; 2) el dedicar, en cada edició a un tema concret, rellevant i important per

a l'arxivística local; i 3) la convocatòria es realitza tant als integrants de la Mesa com a professionals especialitzats amb el tema escollit per debatre. Entre una i altra trobada els participants realitzen els treballs que s'han encarregat i que seran el punt d'inici del debat a la propera edició.

Els temes tractats fins ara han estat: la **classificació**, amb l'objectiu d'elaborar un marc de classificació comú pels arxius municipals; la **descripció** segons la ISAD(G), la **identificació** i valoració per a la selecció de documents d'arxius de l'administració local, els **documents electrònics**, definint i acotant què entenem per document electrònic; i finalment, el tema que actualment està en debat és el dels **indicadors de gestió**, perquè entenem que són l'eina que ens permetrà assolir i garantir l'eficàcia i eficiència, valorar els objectius que ens hem marcat i millorar la gestió.

Necrològiques

Gabriel Roura i Güibas, arxiver de la catedral de Girona. 1932-2008

Joan Boadas i Raset
Arxiver Municipal de Girona

Els arxivers, i molt especialment els arxivers gironins, estem de dol. Mossèn Gabriel Roura ens ha deixat de manera sobtada, amb aquella elegant discreció que sempre l'habitava. Ho ha fet sense cap soroll, com si fos per evitar que li poguéssim donar les gràcies per tot el que havia fet per nosaltres.

La generació de professionals que tenim una vintena d'anys menys que ell li hem d'estar, i li estarem, en deute permanent. No només per la seva amable predisposició a ajudar tothom que li ho demanava, sinó pel seu mestratge inqüestionable en tot allò que feia referència tant a la Catedral com a l'estudi de la documentació medieval.

La seva responsabilitat al front de l'Arxiu Capitular de Girona el va portar a desenvolupar un treball constant per tal de fer accessible la informació que conté aquest fons documental que s'inicia al

segle IX. Només la seva extraordinària aptitud per la paleografia ens pot ajudar a entendre els seus treballs d'alta erudició científica (en serien una mostra els dedicats a l'Scriptorium de la Catedral, als evangelis carolingis, als martirologis, als diplomataris medievals, etc.) que feia compatible amb llibres de divulgació adreçats al conjunt de la població (especialment sobre la Catedral i la Girona medieval).

Arxiver, mestre d'arxivers, professor a la Universitat de Girona, amic del diàleg, transigent, sens farà difícil deixar de veure'l pujar la Força de Girona per assistir, gairebé cada matí, les diferents responsabilitat del que fins fa poc era el seu càrrec de president del Capítol catedralici. Ens restarà, però, el record d'una persona que va fer que l'amistat i la tolerància fossin dos dels eixos bàsics de la seva vida.

Josefina Cubells i Llorens, directora de l'Arxiu Històric de Tarragona entre els anys 1977 a 1992, in memoriam

Ricard Ibarra Ollé
Director de l'Arxiu Històric de Tarragona

El dissabte dia 1 de març ens deixava l'arxivera Josefina Cubells, que durant quinze anys havia estat directora de l'Arxiu Històric de Tarragona. El juliol de 1977 prengué possessió de la plaça al capdavant de l'arxiu, aleshores instal·lat al semisoterrani de la Casa de Cultura, al número 30 del carrer Fortuny, des de l'any 1962. En aquest edifici s'hi aplegaven també altres entitats culturals: la Biblioteca Pública, Òmnium Cultural, l'Escola de Graduats Socials i diversos serveis.

L'any en què Josefina Cubells va accedir a la direcció de l'arxiu, aquest servei ja estava separat de la Biblioteca. Tanmateix, fins l'any 1969 ambdós havien estat atesos per un sol director.

Però si per alguna cosa cal destacar l'època en què va ser directora és per la construcció de la nova seu de l'Arxiu a la Rambla Vella.

Pel que fa a la difusió de l'AHT, cal remarcar l'elaboració i publicació de l'única guia de l'Arxiu existent fins avui, que va avançar l'any 1985 al *Boletín de Archivos*, publicat per la Direcció General d'Arxius de l'Estat, i que va ampliar l'any 1988 en la *Guia de l'Arxiu Històric de Tarragona*, publicada

pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya dins la Guia dels Arxius Històrics de Catalunya.

També cal fer esment de l'activitat de suport a la investigació que va portar a terme des de l'Arxiu, mes enllà del tractament arxivístic de la documentació, impulsant les I Jornades d'Investigació en els Arxius del Camp de Tarragona i del Priorat, que varen tenir lloc l'any 1979.

Josefina Cubells era una persona activa i dinàmica, i va transmetre també aquest tarannà a la feina. L'Arxiu Històric de Tarragona formava part de la seva vida; periòdicament ens visitava, s'interessava per la marxa de l'arxiu i ens parlava de les dificultats de la seva època i de les millores aconseguides amb esforç i dedicació.

L'any 2006, li varem demanar una col·laboració al Butlletí Informatiu núm 9 del centre, a l'apartat *Amb personalitat pròpia*; allí la Josefina va explicar, en síntesi, la seva experiència a la direcció de l'arxiu i les principals tasques portades a terme. Fou la seva darrera aportació.

Descansi en pau.

De l'arxiu a l'arxiver

Arxivera per casualitat

Montserrat Hosta Rebés
Arxiu Històric de Girona

Aquesta és la primera vegada que he d'escriure, i per tant aturar-me a mirar enrere, sobre la meua professió actual. I en dic així perquè no sempre he estat arxivera en la meua vida laboral, abans d'entrar en aquest món vaig fer altres coses, més o menys relacionades amb la carrera que vaig estudiar, val a dir que en la majoria dels casos poc relacionades. De fet jo mateixa uns anys enrere no hauria pas dit que seria arxivera i que a més aquesta professió m'agradaria i que m'hi sentiria a gust.

Potser que comenci pel començament, anem per ordre. Vaig estudiar Història Contemporània a la Facultat de Filosofia i Lletres, a l'Autònoma, entre Girona i Barcelona, entre el 1974 i el 1977. Eren els últims anys del franquisme i l'inici de la democràcia o millor dit de la transició cap a la democràcia, anys d'agitació política, assemblees i vagues a la Universitat, fou una època d'estudiar poc i discutir molt. O sigui que la història la vaig aprendre després de sortir de la Universitat i sobretot durant uns anys en què vaig fer classes de coneixement d'història de Catalunya en el programa de formació permanent dels mestres, i naturalment llavors sí que vaig estudiar a fons. El 1981 vaig entrar a treballar als Serveis Territorials de Cultura a Girona, però abans havia treballat al Col·legi d'Arquitectes de Girona, primer a les oficines de visat, i el darrer any en el que llavors era l'inici d'arxiu històric del mateix col·legi.

La Generalitat dels primers anys va haver de fer una tasca de difusió de la cultura catalana a la nostra societat i les persones que hi treballàvem en aquells moments, almenys pel que jo vaig viure, hi posàrem hores i entusiasme per suplir la falta d'engranatge administratiu, i el voluntarisme encara va ser durant un temps una forma de treballar per a molts de nosaltres. Com a anècdota es pot explicar que en aquells anys alguns historiadors avui professors d'universitat i algun subdirector d'arxius, anaven pels pobles a fer conferències sobre la història de Catalunya dins dels programes de divulgació que organitzava el Departament de Cultura. És evident que amb els anys l'Administració de la Generalitat ha anat adquirint el perfil i la infraestructura propis de qualsevol Administració pública i ara els que hi treballem som funcionaris "homologats" en el bon sentit de la paraula.

Vaig treballar onze anys en el camp de la promoció de la cultura, amb gent de teatre i de música, col·laborant en la difusió de les tradicions, però també tramitant papers, subvencions, etc., fins que en Pep Matas, director de l'Arxiu Històric de Girona, em va oferir el 1992 la possibilitat de treballar a l'Arxiu per intentar organitzar ja en aquell temps (i encara no ho hem aconseguit!) un servei didàctic per posar en contacte l'arxiu amb el món de l'educació. I així és com vaig arribar a l'Arxiu Històric de Girona, i encara sóc aquí.

Haig de confessar que la feina d'arxivera era totalment nova i desconeguda per a mi, jo havia estudiat Història, és cert, però mai Arxivística que com molt bé sabeu els que em llegiu és tot un altre món. Per això em vull aturar un moment en aquest punt, per aclarir que la meua formació en aquest camp es nodrí de cursos específics, molts d'ells

al sopluig de l'AAC, però sobretot del mestratge d'en Pep, savi mestre arxiver. Treballar junts durant deu anys va ser la meua millor formació i d'aquells temps n'ha quedat l'admiració professional i una molt bona amistat.

Quan en Pep va plegar a finals del 2003 em va tocar fer-me càrrec de la direcció de l'Arxiu Històric. Al començament no les tenia totes perquè anar darrere de qui ha deixat el llistó tan alt no és fàcil; tenia clar que, com a mínim, s'havia de mantenir la feina feta durant aquells anys i si fora possible anar endavant i anar millorant. Jo coneixia bé la casa, els seus fons, les alegries i les desgràcies, i per tant tenia una visió, penso que bastant real, de les coses que calia millorar i de com era l'arxiu que jo em plantejava.

L'Arxiu Històric de Girona és un arxiu provincial i comarcal (com el de Tarragona i el de Lleida), que dins l'organigrama de la Generalitat apareix assimilat als comarcals i en l'organització de l'Estat, a un arxiu provincial. Aquests arxius tenen un funcionament i una estructura diferenciats dels arxius comarcals: pel volum dels fons (9000 ml i una biblioteca que compta amb 7.988 títols), per les funcions que aplega (a més de la pròpia funció d'arxiu històric, actuen com a administratius respecte de les delegacions ministerials provincials, la qual cosa representa el tractament i custòdia d'un gran volum de documentació de l'Administració de l'Estat, com ara Hisenda o Govern Civil) i per l'esmentada competència en l'àmbit territorial, és a dir, la prestació d'arxiu comarcal sumada a la d'arxiu provincial. La difusió dels fons, la tasca de coordinació amb els altres arxius de la ciutat, les relacions amb la Universitat de Girona i altres centres d'ensenyament també formen part de la feina que s'està fent i per a la qual caldrà en el futur crear un espai propi dins l'Arxiu.

L'Arxiu Històric de Girona presenta una peculiaritat respecte dels altres arxius provincials i és que conté l'important fons històric de la Diputació, amb la qual actualment es replanteja millorar la col·laboració amb la intenció d'intensificar la seva aportació que fins ara, tot s'ha de dir, ha estat molt minsa.

Es tracta, doncs, d'un arxiu que resta obert durant tot el dia i que acull un nombre important d'usuaris, però que s'ha fet petit i està desbordat pel que fa a capacitat de dipòsits i de serveis. És bàsic, doncs, augmentar-ne la capacitat i per això ja hi ha en marxa el projecte de construcció d'un nou edifici en una altra zona de la ciutat, ja que la situació actual al barri vell no permet l'ampliar-lo, amb el benentès que el que perdem en centralitat ho guanyem en prestacions i serveis als usuaris i a la ciutat.

Arxiu Històric de Girona
Foto: Dani Bosch

La Carta Italiana de Restauració de 1987. Una fita en la conservació i restauració del llibre i dels béns d'arxiu

Miquel Mirambell i Abancó
Escola Superior de
Conservació i Restauració de
Béns Culturals de Catalunya

Malauradament són encara pocs els documents normatius de referència que hi ha sobre conservació i restauració de llibres i béns d'arxiu a escala nacional i internacional. És per això que la Carta Italiana de Restauració de 1987 ha esdevingut una fita que ha transcendit les fronteres del país on fou elaborada per tal d'esdevenir un document de referència. Sota la denominació de «Carta de 1987 de la Conservació i Restauració dels Objectes d'Art i Cultura», aquest document consta de 12 articles generals i 6 annexos específics, de manera que pretén renovar, integrar i substituir l'anterior Carta Italiana de Restauració de 1972.

La Carta de 1972 fou emesa pel Ministeri d'Instrucció Pública d'Itàlia amb l'objectiu d'assolir criteris uniformes en l'àmbit de la conservació i restauració del patrimoni artístic italià. Inspirada en la teoria de la restauració crítica formulada per Cesare Brandi a partir de l'experiència de l'Istituto Centrale per il Restauro de Roma, la Carta de 1972 constava de 12 articles generals i 4 annexos dedicats a conservació i restauració de béns arqueològics (annex A), béns arquitectònics (annex B), pintures i escultures (annex C) i centres històrics (annex D). Aquest document suposà un gran esdeveniment, no solament a Itàlia (on era d'obligatori compliment), sinó també en altres països, sobretot perquè era la primera vegada que s'emetia una normativa específica que regulava legalment la conservació i restauració de béns mobles. No obstant això, es va restringir només a l'àmbit de la pintura i l'escultura.

La Carta de 1987, en canvi, va incorporar dos annexos nous, dedicats a la conservació i restauració del llibre (annex E) i als béns d'arxiu (annex F). La resta dels annexos no diferiren gaire dels de la carta anterior i es dedicaren als centres històrics (annex A), béns arquitectònics (annex B), béns arqueològics (annex C) i béns de caire plàstic, pictòric, gràfic i d'arts aplicades (annex D).

Així, doncs, en l'annex E s'advocà per la interdisciplinarietat de tot procés de conservació i restauració de llibres, es donaren indicacions de conservació preventiva per a les biblioteques, es recomanà l'aplicació de programes de planificació i es facilitaren indicacions metodològiques.

D'altra banda, es defensaren les intervencions mínimes per tal de mantenir intactes les característiques originals dels llibres i es promogueren les restauracions sense descosir. L'objectiu bàsic era

evitar totes les operacions que poguessin alterar l'aspecte i el valor dels llibres. També s'insistí en la necessitat de no procedir amb el mateix criteri en cada obra, atès que cada llibre és un unicum que requereix un tractament individualitzat.

Pel que fa a qüestions metodològiques, s'obligava a fer proves de solubilitat de les tintes i colors abans d'aplicar una operació humida, es recomanava no premsar les fulles amb massa energia per tal de preservar els relleus i les incisions dels llibres, i es recomanava limitar les reintegracions a les parts del llibre on s'exerceix més esforç mecànic, les quals cal que sempre es puguin reconèixer. Finalment, s'apostava per la prevenció i el manteniment en detriment de la restauració, de manera que es recomanava recórrer a caixes i estoigs per conservar millor els llibres.

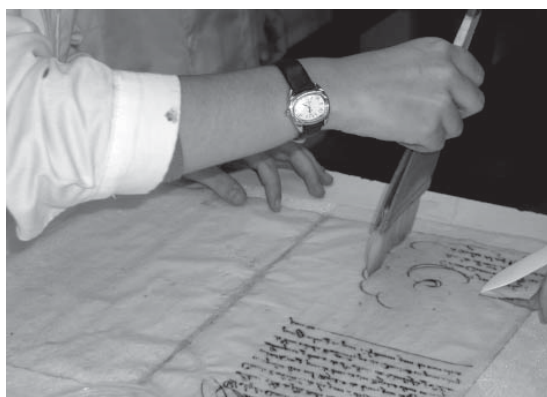
Seguint amb el mateix tarannà, l'annex F es dedicà als béns d'arxiu i es concretà en un seguit de recomanacions a l'hora d'intervenir sobre el patrimoni arxivístic:

- La restauració s'ha de fer només quan l'estructura física dels suports està greument afectada.
- Les operacions de manipulació dels documents han de ser mínimes.
- Qualsevol intervenció ha de ser justificada pels directors dels arxius estatals i autoritzada pel Centro di Fotoriproduzione, Legatoria e Restauro.
- S'ha de salvaguardar l'originalitat, tot respectant la forma, l'estructura i el suport.
- La intervenció ha de ser reversible.
- Les reintegracions han de ser diferenciades visualment.
- Els caràcters gràfics esborrats no s'han de reintegrar mai.
- S'han d'eliminar els afegits que alteren de manera abusiva l'original, però s'han de conservar com a testimonis, si són d'interès historicoartístic.
- S'admet la restauració mecànica de documents de paper només després d'una avaluació acurada de l'estabilitat del suport i dels caràcters gràfics.
- El Centro di Fotoriproduzione, Legatoria e Restauro s'encarregarà d'aprovar els productes i materials emprats en conservació i restauració, a més de fer tasques d'orientació i inspecció.

No obstant això, cal precisar que la Carta de 1987 no va néixer per iniciativa estatal, sinó arran d'un congrés convocat l'any anterior pel Consiglio

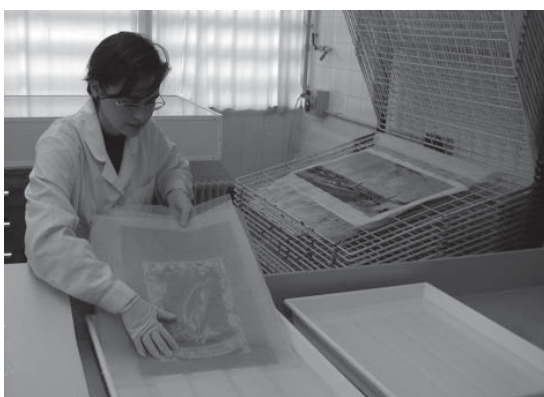
Laminació d'un manuscrit afectat amb tintes metal·loàcides mitjançant paper japonès i metil·hidroxietil·cel·lulosa

Fotografia: A. Balliu

Neteja humida per immersió d'un gravat

Fotografia: A. Balliu

Nazionale delle Ricerche, per tant no va ser assumida per cap òrgan ministerial. Tanmateix, en la seva redacció hi participaren personalitats tan notables com Umberto Baldini i Paolo Mora (Istituto Centrale per il Restauro), Corrado Maltese i Paolo Marconi (Universit  di Roma "La Sapienza"), Franca del Grano Manganeli i Maria Lilli Di Franco (Istituto Centrale per la Patologia del Libro) i Antonio Papa (Centro di Fotoriproduzione, Legatoria e Restauro). D'altra banda, la seva difusió i repercussió foren extraordinàries, atès que va remoure l'eterna

pol mica entre els partidaris de conservar i els de restaurar.

Pel que fa a l'Estat espanyol, no hi ha cap document comparable. Ni la Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol, ni les Lleis de Catalunya sobre patrimoni cultural català (Llei 9/1993, de 30 de setembre), sobre arxius (Llei 6/1985, de 26 d'abril) i sobre el sistema bibliotecari de Catalunya (Llei 4/1993, de 18 de març) inclouen indicacions especifiquess com les esmentades sobre conservació i restauració del patrimoni documental i bibliogràfic.

La ressenya

Eines per a treballs de memòria oral
M. Dolores Bernal i
Joan Corbalan

Jordi Amigó Barbeta

Fonts orals, història oral, memòria oral o de quina manera convertir un relat oral en una font històrica podria ser un resum de l'obra *Eines per a treballs de memòria oral* que han elaborat M. DOLORS BERNAL i JOAN CORBALAN, arxivera municipal i professor de secundària respectivament. El quadern és el núm. 2 de la col·lecció "Eines de Memòria" que edita la Coordinadora de Centres d'Estudi de Parla Catalana amb el suport de la Direcció General de la Memòria Democr tica de la Generalitat de Catalunya, i de l'oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. Hi ha col·laborat un equip de treball de vint-i-dues persones entre les quals hi ha historiadors, arxiviers, membres de centres d'estudis, responsables de museus i tècnics de l'Administració. Va ser presentat pels autors el passat dia 26 de gener a l'Institut d'Estudis Catalans en el marc d'una jornada on l'historiador Alessandro Portelli, de la Universitat "La Sapienza" de Roma va pronunciar la conferència *El uso de la entrevista en la historia oral* i on els responsables de Memoria.Cat Joaquim Aloy, Enric Saguer, de l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines, i Lluís Ubeda, de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, van explicar també les seves experiències amb les fonts orals.

El quadern de 63 pàgines s'articula en una introducció a càrrec d'Enric Saguer i Lluís Ubeda, en cinc capítols on es desenvolupa el tema i un annex de bibliografia. El disseny necessari de tot projecte ocupa el segon capítol, on es diferencia l'entrevista periodística que té una finalitat en si mateixa de l'enregistrament d'una font oral que no deixa de ser un pas més en un projecte de recuperació de la memòria històrica. Els autors són conscients que cal, d'una banda, un ampli equip humà format per entrevistadors, transcriptors, arxiviers... i d'una altra banda, un pla econòmic mínim pensant no només en el material fungible, sinó també en la gestió administrativa que comportarà qualsevol ajut públic o privat. El pla de treball haurà de ser prec  i establir amb antelació per quina mena de transcripció (parcial o integral) optarem, i preveure l'autoritzi  d' s de l'enregistrament que hauran de signar els testimonis.

El nucli central de l'obra el conforma un brillant tercer capítol "Com treballar", on els autors demostren abastament el seu domini de la matèria, aquí es donen tota mena de consells per assolir l'èxit: defugir de prendre notes optant sempre per la gravació, la qual proporciona una font no mediatitzada ni subjectiva; realitzar una bona preparació que inclou un coneixement mínim de la persona entrevistada,

i consells sobre la cura que requereixen els equips tècnics, que haurien de ser digitals. Fan molt bé de no recomanar les entrevistes col·lectives, ja que en aquestes entrevistes és molt difícil "saber qui parla en cada moment" i desaconsellen una actitud dirigista de l'entrevistador envers la persona entrevistada.  s molt oportú, sovint no es fa, el consell que es d na de fer una fitxa de cadascuna de les entrevistes, una vegada finalitzada la gravació, aquesta fitxa servir  de guia quan s'inici  la redacció de les conclusions i quan calgui cercar dades entre un nombre nombrós d'entrevistes.

Al quart capítol s'aborda directament la dificultat que comporta la transcripció dels enregistraments, moll de l' s de tot treball amb fonts orals, els autors plantegen obertament les dues possibilitats: la d'una transcripció m s "literal o fidel" i la d'una transcripció de m s fàcil lectura però menys fidel. Els responsables del projecte hauran de saber trobar, en cada cas, quina opció emprar en cada moment però es imprescindible transcriure aviat, incorporar elements descriptius de l'entorn de l'entrevista, els silencis, les interrupcions... Aix  ajudarà a reproduir el clima en què va tenir lloc l'entrevista. Cal tenir en compte que per cada hora d'entrevista poden caldre de 6 a 10 hores de feina si optem per una transcripció extremadament fidel.  s ara que l'historiador ha de traslladar les diverses informacions aportades per la font oral als calaixos temàtics i cronològics del futur relat.  s el moment de parlar de veracitat, de comprovacions, de comparar testimonis, de cercar fonts escrites, en definitiva, de decidir, i descobrir que hi ha parts del testimoni oral que no s'ajusten a la realitat històrica.

El cinqu  capítol ens proporciona importants dades tècniques per mantenir aquests registres sonors o d'imatge en condicions idònies de conservació (temperatura, rebobinatge, aparició constant de nous suports digitals...) perquè no es malmetin, i per garantir-ne el pas a les generacions futures. Uns apartats del quadern que hauran de tenir ben presents els professionals que han començat aquest camí o s'hi han anat trobant. L'obra finalitza amb un capítol dedicat a la difusió d'aquests treballs, amb observacions jurídiques sobre el dret a la pròpia imatge reconegut per la Constitució, motiu pel qual s'aconsella decididament comptar sempre amb les autoritzacions de les persones entrevistades per fer qualsevol mena d' s d'aquestes fonts orals. Un aspecte no plantejat a l'obra és què s'ha de fer i com es pot actuar amb testimonis orals dels quals no disposem de cap mena d'autoritzi , atès que qui

els va crear no va necessitar cap autorització d'ús del testimoni. El tema és especialment important en fons sonors i audiovisuals d'emissores i televisions.

Aquesta obra, doncs, és una obra bàsica per als arxius històrics que compten o volen comptar amb fons

sonores, i per a tots els equips de recerca formats per associacions o per les universitats que s'acosten per primera vegada o ja han iniciat fa anys camins per recuperar la memòria històrica, també a través de les fons orals.

La Junta informa

Sessió 11/2007, de 17 de desembre

En aquesta reunió es prengueren els acords següents:

- Aprovar el programa de formació per a 2008 i els preus dels cursos.
- Aprovar les tarifes professionals per a l'any 2008.
- Nomenar en representació de l'Associació d'Arxivers de Catalunya al tribunal de selecció per cobrir una plaça de tècnic d'arxiu de l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols la Sra. Montserrat Hosta, arxivera de l'Arxiu Històric de Girona, com a titular, i la Sra. Marta Albà, arxivera de l'Ajuntament de Llagostera, com a suplent.

Sessió 1 /2008, de 11 de gener

En aquesta reunió es prengueren els acords següents:

- Acordar l'anulació de l'encàrrec formalitzat als socis David Lobato i Josep M. Barris com a redactors del capítol sobre planificació i organització del *Manual d'Arxivística de Catalunya*.
- Nomenar les sòcies Dolors Grau i Lúcia González vocals, en representació de l'AAC, al tribunal que decidirà sobre la convocatòria d'una plaça d'arxiver a l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols.

Sessió 2/2008, de 18 de febrer

En aquesta reunió es prengueren els acords següents:

- Encarregar al soci Joaquim Borràs la redacció del capítol sobre planificació estratègica del *Manual d'Arxivística de Catalunya*.
- Presentar el vocal de Relacions Internacionals, Joan Boadas i Raset, com a candidat per a integrar la Comissió Executiva de la SPA, per al període 2008-2012.
- Aprovar la proposta de conveni per a la creació d'un observatori permanent d'arxiu audiovisuals de les televisions locals.
- Aprovar la indemnització de les despeses de transport dels assistents a les reunions del Consell de Redacció de *Lligall*.

- Acceptar la proposta de jubilació anticipada de la senyora Eulàlia Garreta i agrair-li els serveis prestats a la secretaria de l'Associació.

Moviments de socis.

Altes

Socis numeraris: Dolors BASTIAN SERRALLONGA, Daniel GIMÉNEZ LABAY, Anna OLLÉ RUBIO, Laura CASAS BERMEJO, Ramon RIBERA GASSOL, Maria del Carmen AYET REVERTER, Maria Teresa VERNET MUNTÉ, Cristina SIMÓ RECASENS, Anna GIRONELLA DELGÀ.

Socis adherits: Ramon FONT PRAT, Lola HARANA TORREJÓN

Estudiants: Ana CIA ARRIAZA, Daniel Vilarrubias Cuadras, ANNA VILANOVA PRAT, Cristina BOSCH PRAT, Santiago BUSTOS DUAT, David MASGRAU HARO, Imma FUSTER MUÑOZ, Jaume VILA PALÀ, Lluís OBIOLS PEREARNAU.

Canvis de condició

D'adherits a numeraris: Olga DUQUE BAENA.

D'estudiants a numeraris: Oleguer BENAIGES, Alexis SERRANO MÉNDEZ, Jordi DOMINGO SÁNCHEZ, Sonia CAMANFORTE GARCÍA.

D'estudiants a adherits: Alex PORTA TALLANT, Arnau GUARDIOLA, Maria GUÀRDIA, Meritxell SOLER COS, Marga ORTÍZ, Marc AULADELL AGULLÓ, Maria Isabel PÉREZ, Joan PÉREZ VENTANYOL.

Baixes

Socis numeraris: Carme TORM ELIES, Isabel MARTÍN GARCÍA, Anna MARCO GUILLERMO, Mariona HIGUET PRUNERA.

Socis institucionals: Secretaria per a la Societat de la Informació, Neschen Products España SA, GIA 1989 SL.

Socis adherits: Glòria DOMÈNECH, J. Antoni IGLESIAS, Miquel TORRAS BOZZO, Rosa Maria CASELLAS FONT, Maider COBOS UMARAN, Rosa SÁNCHEZ RUBIRA, Susana PÉREZ MURCIA, Montserrat TERRONES SUÁREZ, Amparo PRESÈNCIA HILL.

HORARI D'ATENCIÓ

Suport administratiu:

Maria FUNÉS
Dilluns i dijous: de 15 a 19 h
Dimarts, dimecres i divendres:
de 9 a 15 h

COMPOSICIÓ DE LA JUNTA

President:

Joan Antoni JIMÉNEZ,
jjimenez@catsalut.cat

Vicepresidenta:

Patricia LLOVERAS,
patricia.lloveras@gencat.cat

Vocal de Secretaria:

Albert VILARÓ,
avillaro@aj-laseu.net

Vocal de Tresoreria:

Marta ALBÀ,
arxiu@llagostera.org

Vocal de Relacions Internacionals:

Joan BOADAS,
jboadas@ajgirona.org

Vocal de Formació:

Miquel SERRA,
miquel.serra@udg.es

Vocal de Treball i Estatus

Professional:
Josep CONEJO,
jcmuntada@gmail.com

Vocal d'Activitats i Difusió:

Carme GARCÍA,
carme.garcia@lycos.es

Vocal de Relacions Institucionals:

Marc TAXONERA,
biblioteca@abmontserrat.es

Vocal de Projectió Professional:

Emília CAPELL,
ecapell@bcn.cat

Vocal de Publicacions:

Albert CURTO,
acurto@baixebre.cat

TARIFES PROFESSIONALS PER AL 2008

Transcripcions paleogràfiques: (pàgines de 30 línies i 70 espais)	38	€
Traduccions del llatí: (pàgines de 30 línies i 70 espais)	38	€

Conferències, cursos, seminaris i congressos

Ponències amb text:	470	€
Conferències:	260	€
Participacions en taules rodones:	1665	€
Sessions de formació general:	95	€
Sessió de formació especialitzada: (fins a 30 h)	140	€
Coordinació de curs especialitzat: (fins a 30 h)	530	€

Assessorament i informes

Assessorament:	38	€/h.
Informe tècnic:	38	€/h.

Exposicions

Confecció de textos: (pàgines mecanografiades a dos espais per a plafons o catàlegs)	38	€/pàg.
Selecció de peces o documentació gràfica:	30	€/pàg.

Exercici lliure de la professió

Sou mínim: (sense aplicar les retencions)	2655	€
Treballs esporàdics:	31	€/h.